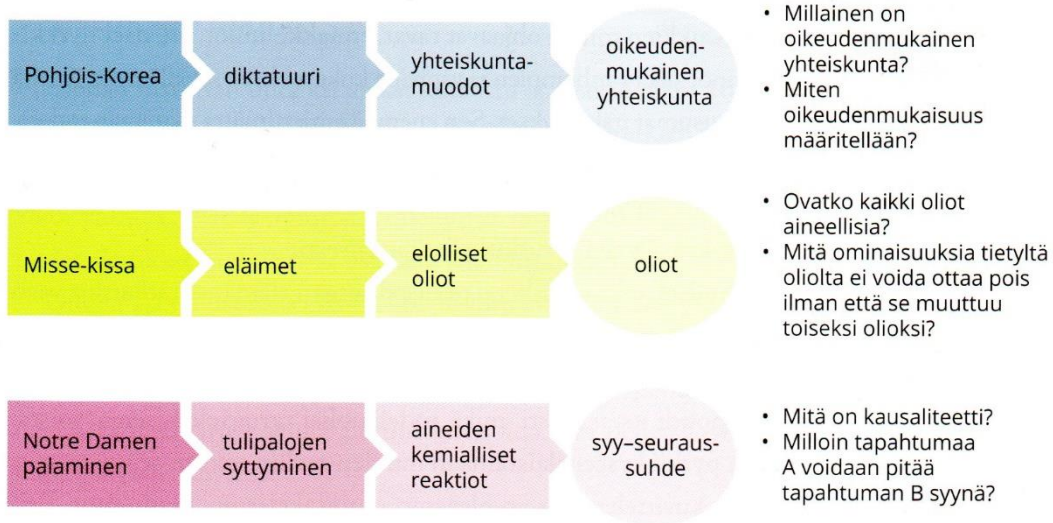

FILOSOFIAN TUTKIMUSKOhteet JA FILOSOFISET KYSYMYKSET

Filosofia ei tutki yksittäistapauksia vaan maailmaa hyvin yleisellä tasolla.

TEOREETTINEN FILOSOFIA

METAFYSIIKKA (kutsutaan myös ontologiaksi = oppi olevasta) Mitä on? Mitä oleva on? Mitä olemassaolo on?

TIETO-OPPI eli epistemologia

Mitä tieto on? Mitä voimme tietää?

LOGIIKKA (oppi pätevästä päättelystä)

Millaista on pätevä päättely?

KÄYTÄNNÖLLINEN FILOSOFIA

ETIIKKA

Mikä on hyvää/pahaa tai oikeaa/väärää?

Kuinka elää hyvä elämä?

YHTEISKUNTAFILOSOFIA

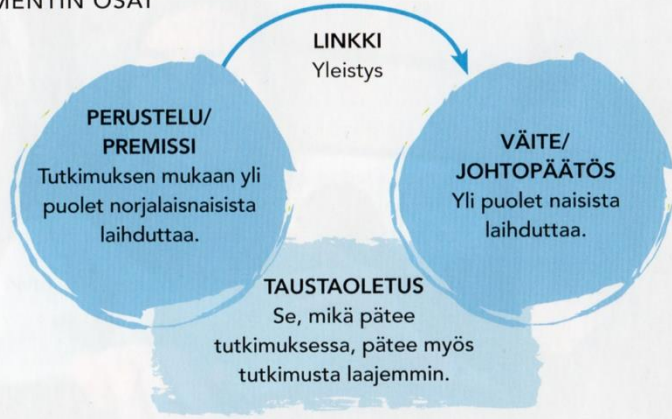
Millainen on hyvä yhteiskunta?

Mitä on oikeudenmukaisuus?

ESTETIIKKA

Mitä kauneus ja taide ovat?

ARGUMENTIN OSAT

Loogisesti pätevää päätelmää kutsutaankin usein *muodollisesti* päteväksi. Muodollisesti pätevä päätelmä voidaan muodostaa hyvinkin kummallisista väitteistä. Seuraavat päätelmät ovat muodollisesti päteviä:

Looginen pätevyys on muodollista

1. Kaikki viisipäiset ihmiset ovat kaloja.
 2. Liisa on viisipäinen ihminen.
- Siis: Liisa on kala.

1. Kaikki punaiset pallot ovat sinisiä palloja.
 2. Kaikki siniset pallot ovat keltaisia palloja.
 3. Kaikki pallot ovat kuutioita.
- Siis: Kaikki punaiset pallot ovat keltaisia kuutioita.

Päätelyn kaavoja Muodollisesti pätevien päätelmien muoto tai rakenne voidaan ilmaista kaavana. Aristoteles, eräs loogisen päättelyn varhaisista tutkijoista, löysi useita loogisesti pätevän päättelyn kaavoja. Esimerkiksi:

1. X on Y
 2. Y on Z
- Siis: X on Z

1. Jos X, niin Y
 2. X
- Siis: Y

1. Jos X, niin Y
 2. Ei Y
- Siis: Ei X

1. X tai Y
 2. Ei Y.
- Siis: X

Loogisesti pätevää päätelmää kutsutaankin usein *muodollisesti* päteväksi. Muodollisesti pätevä päätelmä voidaan muodostaa hyvinkin kummallisista väitteistä. Seuraavat päätelmät ovat muodollisesti päteviä:

Looginen pätevyys on muodollista

1. Kaikki viisipäiset ihmiset ovat kaloja.
 2. Liisa on viisipäinen ihminen.
- Siis: Liisa on kala.

- Yksittäisistä havainnoista yleistys
- Epävarmuus!

ARGUMENTAATION KYMMENEN KÄSKYÄ

1. **Älä hyökkää henkilöä vaan väittämää vastaan (Ad hominem).**

Esim. Argumentti on huono, koska sen esittäjä on omituinen ja ruma.

2. **Älä liioittele tai esitä väärin toisen väittämää helpottaaksesi sen kritisoimista (olkinukke).**

Esim. Oikeistolaiset ajavat vain rikkaiden etuja. Oikeistolaisuus on siis moraaliton aate.

3. **Älä tee pienestä otannasta yleistystä (hätäinen yleistys).**

Esim. Kaksi abiturienttia heilui kadulla juovuksissa. Kaikki abiturientit ovat siis alkoholin väärinkäyttäjää.

4. **Älä esitä väittämää, joka olettaa lopputuloksen oikeaksi (kehäpäätelmä).**

Esim. Mansikat ovat punaisia. Punainen on siis mansikan väri.

5. **Älä väitä, että ensimmäinen on syy jälkimmäiselle, koska se tapahtui ennen sitä (post hoc).**

Esim. Kukko kiekuu aina juuri ennen auringonnousua. Siispä kukon kieunta saa auringon nousemaan.

6. **Älä sievennä väittämää vain kahden mahdolliseen vaihtoehtoon (väärä dilemma).**

Esim. Olette joko meidän puolellamme tai meitä vastaan. Ette ole meidän puolellamme joten olette meitä vastaan.

7. **Älä oletta väitteen olevan epätosi vain, koska sille ei voida esittää todisteita (ad ignorantium).**

Esim. Väität että kirjasi on kadonnut mutta et pysty todistamaan sitä. Kirjasi ei siis ole kadonnut.

8. **Todistustaakka ei voi olla väitteen kyseenalaistajalla (käänteisen todistustaakka).**

Esim. Väität, että tapasit viime yönä avaruusolentoja. Koska kukaan ei voi todistaa sinun olevan väärässä, olet oikeassa.

9. **Älä oletta yhdessä esiintyvien asioiden välille syy-seuraus-suhdetta.**

Esim. Samoihin aikoihin kun syödään paljon jäätelöä, hukkuu paljon ihmisiä. Jäätelön syönti aiheuttaa siis hukkumiskuolemia.

10. **Väite ei ole tosi vain, koska se on suosittu (suosituimmuuteen vetoaminen).**

Todellisuuden tulkinta

Subjektiivisuus

- yksilöstä riippuvuus
- henkilökohtaiset ainutkertaiset kokemukset
- mielipiteet, mieltymykset, makuasiat ja tunteet
- uskonnollinen usko
- *homo mensura*, ihminen on kaiken mitta

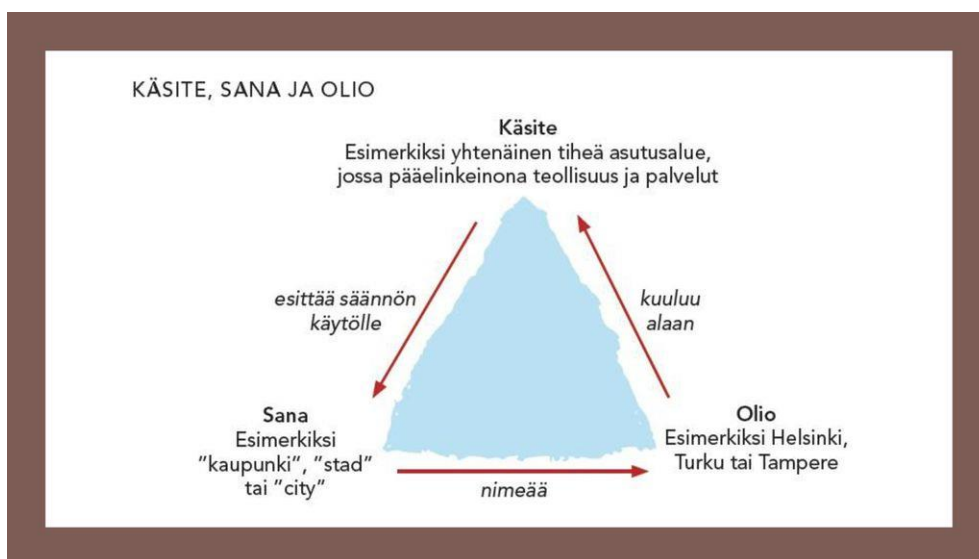
Objektiivisuus

- yksilöstä riippumattomuus
- puolueettomuus, tasapuolisuus ja yleispätevyys
- yksi tieteen tavoitteista ja kriteereistä
- *scientia mensura*, tiede on kaiken mitta

Intersubjektiivisuus

- yksilöiden välinen, yksilöille yhteinen tai yksilöiden jakama
- usein objektiivisuuden kriteeri
- tieteen pelisäännöt ja tutkimuksen tulokset

SOLIPSISMI – Maailmassa olen vain minä. Todellisuus on siis mieleni tuotetta. Subjektiivinen metafyyssinen käsitys.

Substanssi

- jokin mikä voi olla olemassa muista olemassa olevista asioista riippumatta
- todellisuuden alkuperusta, josta kaikki viime kädessä koostuu
- monismi: substansseja on yksi (esim. joko mieli tai aine)
- dualismi: todellisuus koostuu kahdesta substanssista (esim. mieli ja aine)

Idealismi

- todellisuus perustuu viime kädessä johonkin ei-aineelliseen
- esimerkiksi todellisuus on pohjimmiltaan henkeä tai osa jotain jumaluutta
- esimerkiksi uskonnot, George Berkeleyyn filosofia

Materialismi

- todellisuuden pohja materiaallinen, aineellinen
- fysikalismi: kaikki on fysiikkaa (nykyaikainen materialismin muoto)

Dualismi

- pyrkii yhdistämään edelliset
- miten mieli ja ruumis vuorovaikuttavat, jos ja kun ne ovat erillisiä substansseja?

TIEDON LÄHDE

Tieto on hyvin perusteltu tosi käsitys.

Moderni tiedon määrittely

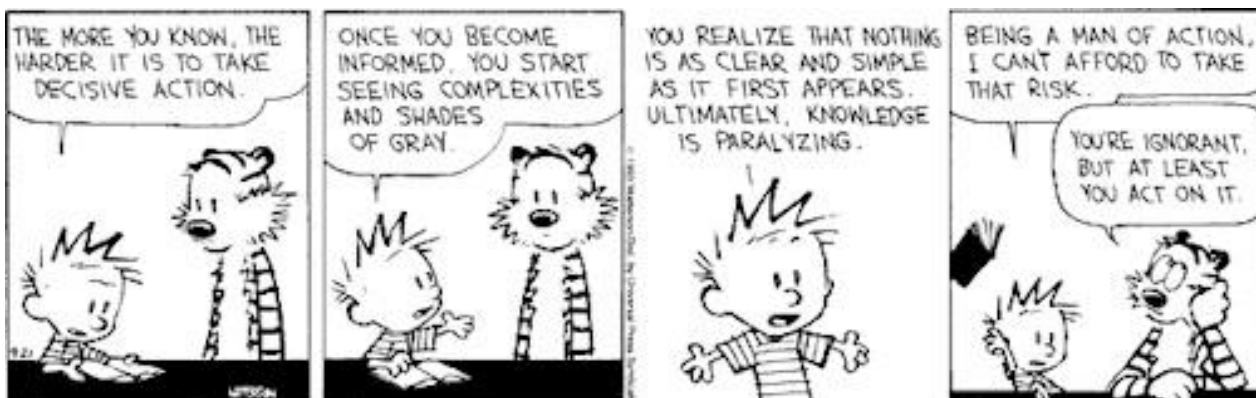
- tieto ja informaatio ovat eri asioita
- tiedossa on kyse suhteesta: joku tietää jotakin (subjekti), sekä asia, joka tiedetään (objekti)
- tieto ja taito (osaaminen) tulee erottaa toisistaan (osaat esim. ajaa polkupyörää, mutta tiedätkö miksi pysyt pystyssä?)
- tiedon tulee olla kenen tahansa arvioitavissa (tiedon vapaus ja julkisuus)

Skeptiset tiedemiehet

- ❑ filosofi, tilastotieteilijä ja biologi näkivät Skotlannissa junan ikkunasta mustan lampaan
- ❑ biologi: skottilampaat ovat mustia
- ❑ tilastotieteilijä: jotkut skottilampaat ovat mustia
- ❑ filosofi: ***Skotlannissa on ainakin yksi lammas, ja ainakin lampaan toinen puoli on musta***

M. Myllykangas 31.8. - 1.9.2012

21

- Empirismi
- Rationalismi
- Kantin synteesi